

Monitoring procesa planiranja javnih nabavki u BiH

Uvod

Aktivnosti monitoringa su se prvenstveno fokusirale na analizu problema i nedostatke transparentnosti novog zakona o javnim nabavkama koji je stupio na snagu u novembru 2014 godine, čiji je cilj bio smanjiti birokratizaciju i moguće zloupotrebe u postupku javnih nabavki, te unaprijediti ostvarenje osnovnih sistema javnih nabavki, poput transparentnosti, najbolje vrijednosti za novac, nediskriminacije i konkurencije.

U tu svrhu je donešen i usvojen niz novih odredaba kojima se između ostalog propisuje obaveza ugovornih organa da unaprijede transparentnost u svim fazama ciklusa javne nabavke, uključujući pripremu i planiranje postupka javne nabavke, provođenje postupka kao i realizaciju ugovora.

Međutim ZJN u određeni bitnim segmentima još uvijek nije ponudio odredbe o transparentnosti koje bi sasvim bile u skladu sa osnovnim principima, međunarodnim standardima i dobrim praksama transparentnosti javnih nabavki.

Slabosti se prvenstveno mogu uočiti u procesu **planiranja javnih nabavki**.

Problematika

Kada je u pitanju upravljanje procesa javnih nabavki, ostvarenja novih ekonomskih i društvenih ciljeva javnih nabavki te njihove svrsishodnosti, ključan je segment **planiranje nabavki**.

Plan nabavki je prema ZJN propisan kao jedan od prvih uslova za pokretanje postupka javne nabave, sa predviđenim obavezama njegovog objavljivanja na web stranici ugovornog organa (ukoliko je ima), u roku od 60 dana od usvajanja budžeta.

Godišnji **planovi nabavke** koje donose ugovorni organi objavljuju se prema ZJN na internetskim stranicama ugovornih organa, a zakonom nije predviđeno rješenje za objavu planova javnih nabavki onih ugovornih organa koji nemaju svoju web-stranicu. Pored toga zakon nije definisao za one ugovorne organe koji ne posjeduju vlastiti web site da svoje planove nabavki objavljuju na centralnom portalu za javne nabavke. Ovim zakonskim propustima je potencijalnim ponuđačima značajno otežano

pretraživanje svih planova nabavki koji se objavljuju na web-stranicama preko 2.000 ugovornih organa.

Da problem bude veći planovi nabavki koji se objavljuju na web-stranici ugovornih organa (u slučaju da posjeduju isti), prema ZJNBiH, ne moraju obuhvatati nabavke manje vrijednosti, koje se provode konkurentskim zahtjevima i direktnim sporazumima. Postupci koji se provode konkurentskim zahtjevom obuhvataju nabavke roba i usluga u vrijednosti do 50.000 KM vrijednosti i nabavke radova ispod 80.000 KM vrijednosti, dok se direktni sporazumi sklapaju za ugovore u vrijednosti do 6.000 KM.

Iako su planom obuhvaćene nabavke iznad određenih vrijednosnih razreda, (vrijednosni razredi iz člana 14. Zakona, prema kojima se vrijednosti ispod 50.000 KM za robe i usluge i 80.000 KM za radove „ smatraju malim „i dopuštaju primjenu postupka konkurentskim zahtjevom za dostavu ponuda, a ispod 6.000 KM i direktnog sporazuma).

Za ove postupke postoji mogućnost da se nabavka provodi na osnovu posebne odluke o pokretanju postupka, bez pethodnog uključivanja u plan nabavki).

Njihovo neobjavljivanje predstavlja značajan propust sa aspekta transparentnosti imajući u vidu da se veliki broj ugovora o javnim nabavkama u BiH sklapa upravo na osnovu konkurentnog zahtjeva i direktnog sporazuma, a potrebno je istaći da vrijednosni razredi za primjenu konkurentskog zahtjeva za Bosnu i Hercegovinu i njeno tržište zapravo nisu „mala vrijednost“, jer do 50.000 KM je ipak prilično visok novčani cenzus.

Prema godišnjem izvještaju Agencija za javne nabavke BiH o zaključenim ugovorima i postupcima javne nabave , tokom 2015. g. ukupno je realizovano 95.465 postupaka javnih nabavki, od čega **3.822 otvorenih postupaka, 5 ograničenih postupaka, 12 pregovaračkih postupaka sa objavom obavještenja o nabavci, 881 pregovaračkih postupaka bez objave obavještenja o nabavci**, ni jedan takmičarski dijalog, **8.691 konkurentskih zahtjeva za dostavu ponuda i 82.054 direktnih sporazuma.**

Može se zaključiti da je broj netransparentnih postupaka prilično visok i najviše rasprostranjen u strukturi provedenih postupaka javne nabave u BiH.

Monitoring i rezultati monitoringa

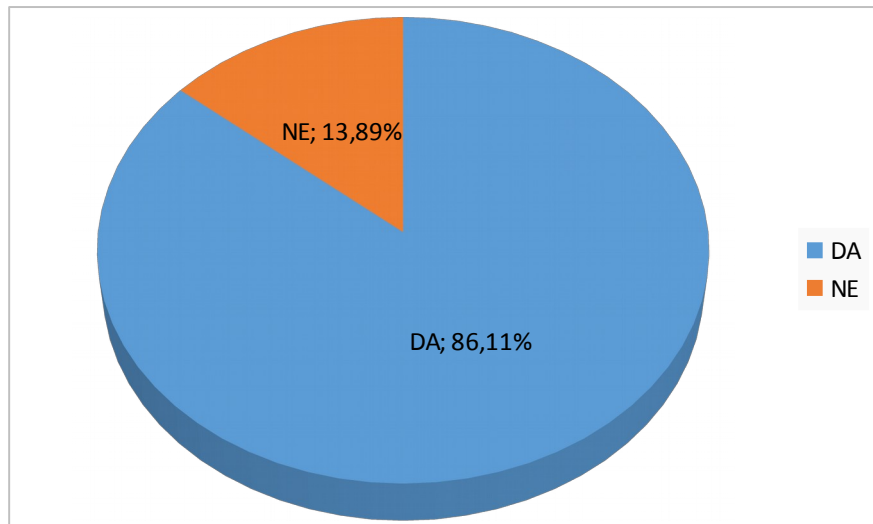
U toku avgusta mjeseca 2017. Godine UG Justicia je provodila aktivnosti monitoringa „ planova javnih nabavki“ , sa još četiri watch dog organizacije , u sklopu projekta „ Antikorupcijske mreže ACCOUNT BiH“ .

Predmet monitoringa je bilo **108** nasumično odabranih ugovornih organa sa područja cijele BiH. Alati za prikupljanje informacija su bili zahtjevi o slobodnom pristupu informacijama, pretraga po web stranicama ugovornih organa, kao i pretraga centralnog portala za javne nabavke u BiH.

Rezultati

Od **108 ugovornih organa** koji su bili premet monitoringa :

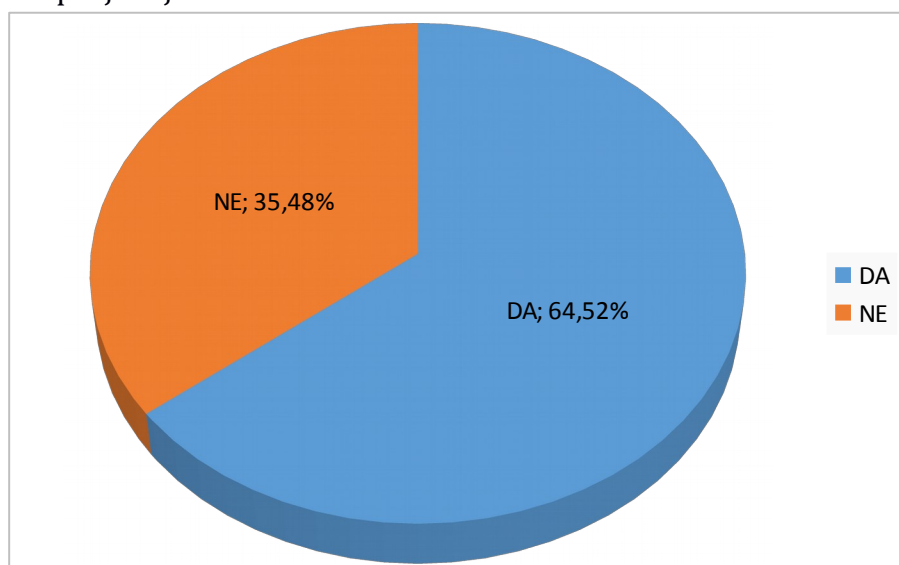
- **93 ugovorna organa** posjeduju vlastitu web stranicu.
- **15 ugovornih organa** ne posjeduju vlastitu web stranicu.

Slika 1: Posjedovanje web stranice

Posjedovanje web stranice i objava plana nabavki :

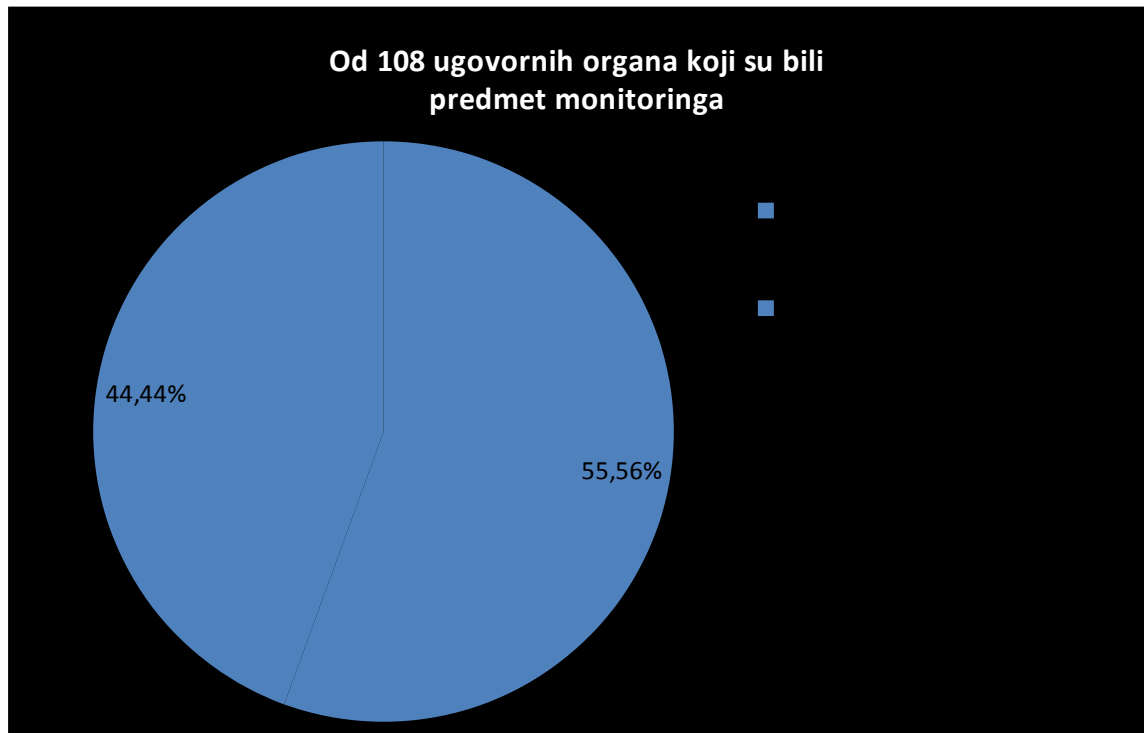
- **60 ugovornih organa** imaju objavljen plan javnih nabavki za 2017 godinu na vlastitoj web stranici.
- **33 ugovorna organa** nemaju objavljen plan nabavki za 2017 godinu , a posjeduju vlastite web stranice.

Slika 2: Posjedovanje web stranice i objava plana nabavki

Iz ovih rezultata monitoringa jasno je vidljivo da **od 108 ugovornih organa** :

- **60 ugovornih organa** imaju objavljen plan nabavki na vlastitim web stranicama.
- **48 ugovornih organa** nema objavljen plan nabavki na vlastitim web stranicama ili ne posjeduju istu, što predstavlja otežavajuću okolnost određenim ponuđačima u sam uvid planova nabavki ovog broja ugovornih organa, i te okolnosti su daleko od transparentnog procesa provođenja javnih nabavki.

Slika 3: Objava godišnjeg plana javnih nabavki na web stranici

Iz „ **Slike 3**“ vidimo rezultate monitoringa da od 108 ugovornih organa 56% ugovornih organa posjeduje vlastiti web site i na istom su objavljeni planovi nabavki za 2017 godinu što je dobar primjer transparentnog poslovanja, dok 44% ugovornih organa nemaju dostupan plan nabavki za 2017 godinu na vlastitim web stranicama, što je daleko od transparentnog procesa javnog nabavljanja.

Rezultati našeg monitoringa jasno ukazuju da su neophodna unaprijeđena u cilju transparentnijih procesa javnih nabavki u BiH.

Preporuke

- Neophodno je što prije propisati obaveznu objavu svih planova javnih nabavki na centralnom portalu javnih nabavki, uključujući i planove ugovornih onih organa koji nemaju vlastitu web-stranicu, pa tako ni mogućnost objave. Na ovaj način bi se značajno olakšala dostupnost i preglednost planova javnih nabavki svih ugovornih organa.

- Objavljeni planovi javnih nabavki trebaju sadržati i nabavke koje će se provoditi putem konkurentskog zahtjeva i direktnog sporazuma, što bi značajno doprinijelo transparentnosti procesa javnih nabavki, imajući u vidu da veliki broj ugovora koje ugovorni organi provode se upravo dodjeljuju koristeći ovu vrstu postupaka. Ova bi obaveza podrazumijevala objavu informacija koje ugovorni organ već posjeduje i koje predstavljaju preduslov za pokretanje postupka javne nabavke, pa tako ne bi stavljala na ugovorne organe dodatna administrativna ili neka druga opterećenja, a povećalo bi transparentnost u samom procesu javnog nabavljanja u BiH.

Transparentnost

Princip transparentnosti ima veoma važnu ulogu u javnim nabavkama i podrazumijeva jačanje odgovornosti u radu svih javnih organa, ograničavanje korupcije i drugih vrsta zloupotreba, stvaranje uslova za nediskriminaciju i jednaku konkurenciju, te velike uštede javnog novca sa kojima ugovorni organi upravljaju. Standardi u ovoj oblasti propisuju da se princip transparentnosti ostvaruje kroz obavezu objavljivanja određenih kategorija informacija, kao što su prvenstveno planovi nabavki.

Za postizanje transparentnosti u procesima javnih nabavki od velike je važnosti uspostavljanje mehanizama kojima se osigurava da se odluke u procesu javnih nabavki donose prema unaprijed utvrđenim i javno dostupnim pravilima.

UG JUSTICIA

Damir Šabanić
19.09.2017.